

УДК 336.71:005.334

Тарасевич Н. В., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри банківської справи Одеського національного економічного університету (Україна)

Литвиненко А. М., магістр 5 курсу кредитно-економічного факультету Одеського національного економічного університету (Україна)

АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ БАНКІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Стаття присвячена формуванню системи антикризового управління банками в сучасних умовах. Особлива увага приділяється банківським кризам, їх характеру, факторам і причинам виникнення. Автори детально розглядають проблеми і тенденції, які спостерігаються в сучасній банківській системі; переконливо доводять необхідність створення ефективної комплексної системи попереджувального антикризового управління, суть якої полягає в консолідації зусиль регулюючих органів і самих банків щодо розробки заходів і управлінських рішень, необхідних для запобігання банківських криз. Також автори, ґрунтуючись на досвіді інших країн, пропонують розробку та впровадження нових підходів і механізмів антикризового управління банками, що включають в себе якісне планування, вдосконалення банківського нагляду, зміцнення ринкової дисципліни та транспарентності діяльності українських банків та інші засоби.

Ключові слова: банківська система, банківські кризи, банки, антикризове управління, депозитна база, кредитний портфель, ліквідність, банківський надгляд, ризик-менеджмент, план з антикризового управління.

Табл. 1, рис. 2, літ. 10.

Тарасевич Н. В., Литвиненко А. М.,

АНТИКРИЗИСНОЕ УПРАВЛЕНИЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ БАНКОВ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ.

Статья посвящена формированию системы антикризисного управления банками в современных условиях. Особое внимание уделяется банковским кризисам, их характеру, факторам и причинам возникновения. Авторы детально рассматривают проблемы и тенденции, которые наблюдаются в современной банковской системе; убедительно доказывают необходимость создания эффективной комплексной системы предупредительного антикризисного управления, суть которой состоит в консолидации усилий регулирующих органов и самих банков по разработке методов и управленческих решений, необходимых для предотвращения банковских кризисов. Также авторы, опираясь на опыт других стран, предлагают разработку и внедрение новых подходов и механизмов антикризисного управления банками, включающие в себя качественное планирование, совершенствование банковского надзора, укрепление рыночной дисциплины и транспарентности деятельности украинских банков и другие мероприятия.

Ключевые слова: банковская система, банковские кризисы, банки, антикризисное управление, депозитная база, кредитный портфель, ликвидность, банковский надзор, риск-менеджмент, план по антикризисному управлению.

Tarasevych N. V., Lytvynenko A. M.

CRISIS MANAGEMENT OF THE BANK IN MODERN CONDITIONS

Article focuses on the formation of a system of crisis management by banks today. Particular attention is paid to banking crises, their nature, factors and causes. The author examines in detail the problems and worrying trends that are observed in a modern banking system; proves the need to create an integrated system of proactive crisis management, the essence of which is to consolidate the efforts of authorities, self-regulating banking institutions and the banks on the development of activities and administrative decisions necessary to prevent banking crises. Also the author, based on the experience of other countries, offers the development and implementation of new approaches and mechanisms for crisis management by banks, which include good planning, to improve the content of banking supervision, strengthen market discipline and other activities.

Keywords: banking system, banking crises, banks, crisis management, deposit base, loan portfolio, liquidity, bank supervision, risk management, crisis management plan.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Розвиток економіки безпосередньо залежить від стану банківської системи, фінансування та обслуговування підприємств комерційними банками. Необхідною для цього передумовою є забезпечення стійкості самих банків. У всіх країнах запобігання банківських криз приділяється велика увага, і держава надає істотну підтримку банкам в умовах кризи з відновлення їх діяльності та довіри до них.

Українська банківська система поки не відповідає вимогам розвинутої економіки і потребує зміцнення. Розвиток економіки стримується нерозвиненістю і нестійкістю банківського сектора, а також його обмеженою здатністю акумулювати кошти підприємств і населення, настільки необхідні для поширення кредитування та інвестування у сферу матеріального виробництва.

На цьому тлі у даний час виникла необхідність забезпечення сталого і безкризового функціонування банківської системи з тим, щоб банки виконували свої функції і сприяли розвитку економіки. Тому вирішення проблем антикризового регулювання повинно бути найвищим пріоритетом у діяльності банку, а формування та використання адекватного інструментарію антикризового управління – першочерговим завданням, що й визначає актуальність дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань антикризового управління присвячено достатньо наукових праць. Дана проблема висвітлена у працях таких вітчизняних вчених-економістів як Чичкан І. І., Домрачев, В. М., Кабанов, В. Г., Бородін Є.В., Погореленко Н. П., Остроушко М. В., Шкут О. С. та інші.

Однак, незважаючи на суттєві наукові результати, отримані вченими, слід зауважити, що методичні підходи до вдосконалення системи антикризового управління діяльністю банків залишаються недостатньо розробленими як у теоретичному, так і в практичному аспектах. Незважаючи на достатню кількість публікацій, тема є досить дискусійною та актуальною і на сьогодні.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проблема стійкості банків та антикризового регулювання стає все більш актуальною. Нехтування питаннями запобігання банківських криз може призвести до різкого ослаблення банківської системи, фінансової бази економіки. У теперішній час стан багатьох банків незадовільний, мають місце випадки банкрутства банків, що свідчить про недоліки в практиці банківського управління і особливо антикризового управління.

З одного боку, практично з самого свого заснування банки в Україні функціонували в критичних економічних умовах на вітчизняному фінансовому ринку, що стихійно розвивався. З іншого - швидкий розвиток українського фінансового ринку на тлі глобалізації та інтернаціоналізації фінансових ринків робить його все більш цивілізованим і подібним сучасним західним фінансовим ринкам, котрим притаманні інші ризики і кризові ситуації, досвіду подолання яких вітчизняні банки поки не накопичили внаслідок свого відносно нетривалого існування. Таким чином, має місце протиріччя між необхідністю антикризового підходу до управління комерційними банками та відсутністю комплексних і сучасних методик профілактики та подолання кризових явищ.

Крім того, невирішеними залишилися питання широти поняття антикризового управління і його місця в загальному управлінні банками, співвідношення та взаємозв'язку антикризового управління в окремому банку і в банківській системі в цілому, запобігання і профілактики кризових явищ в банках, підвищення якості та ефективності управління, а також відповідальності керівництва за банкрутство банку.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження основних тенденцій та проблем розвитку банківської системи України та виявлення основних напрямків антикризового управління на сучасному етапі в банківському секторі.

Важко переоцінити значимість забезпечення стабільного розвитку банківської системи і актуальність проблеми вдосконалення антикризового управління та запобігання банківських криз. Важливість дослідження полягає в тому, що в результаті вдосконалення методів антикризового управління та орієнтації банківського менеджменту на антикризове управлінське мислення може бути вирішене практичне завдання подолання та подальшого запобігання кризових явищ у банках, а також підвищення стабільності вітчизняної банківської системи в цілому.

Результати дослідження. Становлення сучасної банківської системи в Україні і в інших країнах супроводжувалося кризовими явищами, масовими банкрутствами банків, які надали руйнівний вплив на економіку. Забезпечення стабільного функціонування банківської системи стало найважливішим завданням Центрального банку.

Формування дворівневої банківської системи сприяло підвищенню стійкості банківського сектора, але не запобігло банківські кризи. Так, з кінця 1970-х рр. в різних регіонах світу були зареєстровані сто сімнадцять епізодів системних фінансових криз і п'ятдесят один випадок передкризових ситуацій і несистемних криз, а за останні тридцять років - більше ста банківських криз. За оцінками втрати від банківських криз складають в середньому щорічно близько 6,3% ВВП, а банківське кредитування і прибутковість банків залишаються в депресивному стані впродовж декількох після кризових років [1, с.108].

Банківські кризи можуть носити як локальний характер, коли має місце погіршення фінансового стану в окремих банках, так і системний характер, коли відбувається дуже швидке і масштабне погіршення якості діяльності багатьох банків під впливом несприятливих факторів макроекономічного, інституційного та регулятивного характеру.

Криза окремого банку робить негативний вплив насамперед на клієнтів банку та їх фінансове становище, а системна банківська криза призводить до того, що банківська система виявляється нездатна виконувати свої функції і забезпечувати нормальне функціонування економіки у цілому.

Виникнення кризових явищ в банківському секторі і в окремому банку обумовлено як зовнішніми, так і внутрішніми причинами. Відмінними рисами банківської діяльності є значно більший набір ризиків порівняно з іншими господарюючими суб'єктами, а також високий ступінь залежності від ситуації, що складається в світовому та національному господарстві, і від фінансового положення економічних суб'єктів. Дані особливості обумовлюють наявність постійно діючих факторів кризи, тоді як причини, які викликають крайнє загострення протиріч, мають тимчасові рамки.

В цілому, кризу можна визначити як загострення внутрішніх протиріч у банку (або банківській системі), що приводить до погіршенню виконання найважливіших функцій банківськими установами, яке загрожує їх стабільності та надійності [2, с. 157].

Характер розвитку криз може бути різним. Найчастіше кризові явища розвиваються поступово під впливом різних факторів і причин. Значно рідше криза виникає раптово, хоча причини все-таки з'являються задовго до його прояви. Усвідомлення факторів і причин виникнення криз, розуміння механізмів їх розвитку створюють реальні можливості для виділення державного антикризового регулювання і антикризового управління відносно конкретного банку.

Кризи в банку можуть виникати як в процесі управління функціонуванням, так і в процесі управління розвитком, де можливо виділити три основні етапи: докризове, або випереджаюче, антикризове управління, управління в умовах кризи та управління на етапі завершення кризи.

Сучасна фінансово-економічна криза в Україні поставила її банківську систему у край складні умови та вплинула на появу таких загроз:

- недостатній рівень капіталізації;
- нестабільність депозитної бази;
- нездатність банків виконувати свої поточні зобов'язання;
- погіршення якості кредитного портфеля.

В даний час значно загострюється одна з основних проблем – проблема недокапіталізації [3, с.297]. Незважаючи на поступове збільшення значення показника балансового капіталу, як основи розвитку банківської системи, впродовж 2010- 2013 років, він ще залишається досить низьким, і складає лише близько 5 % від ВВП, тоді як у країнах Центральної Європи – понад 40 %. На протязі 2014 року проявилася дуже негативна тенденція щодо скорочення власного капіталу вітчизняних банків на 23,1%.

Станом на 01.01.2015 року вперше за всі періоди розвитку банківського сектору економіки спостерігається зменшення розміру регулятивного капіталу банківських установ – на 7,8% у порівнянні з початком 2014 року (рис.1.).

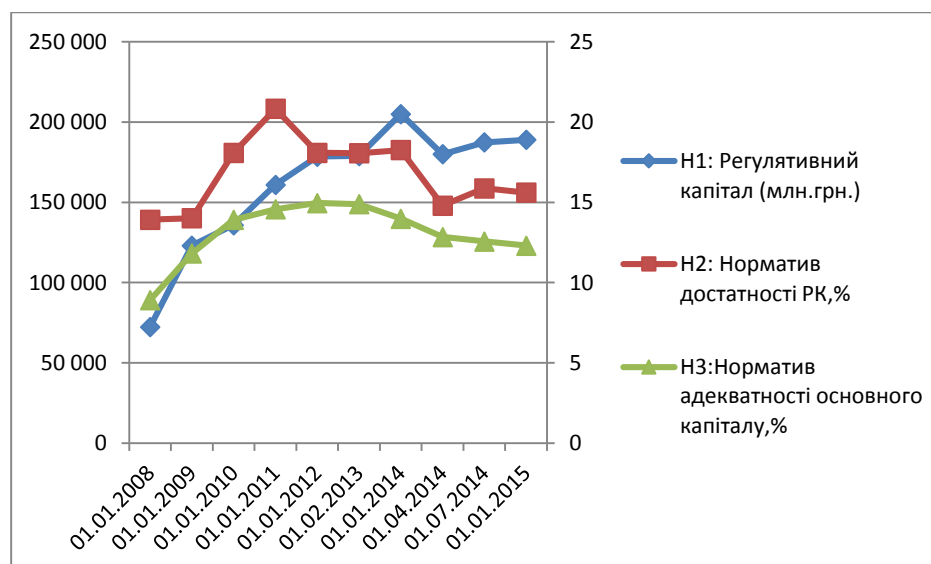

Рис.1. Динаміка нормативів капіталу за період 2008-2014 рр.

Також значно скоротилися нормативи платоспроможності банків. Норматив достатності капіталу N2 зменшився майже на 3 процентних пункти, норматив адекватності основного капіталу теж має тенденцію до зменшення [4].

При наявності загальних тенденцій до погіршення всіх показників достатності власного капіталу загальні потреби української банківської системи в докапіталізації за результатами проведеного стрес-

тестування 35 найбільших банків країни, частка яких у банківській системі становить 20%, складає 66 млрд.грн.

Стрес-тестування стало актуальним у світлі відновлення процесу інтеграції України до Євросоюзу. Воно є одним з умов вступу в ЄС і отримання фінансової допомоги від МВФ. Крім того, внутрішнє загострення ситуації в країні і дестабілізація фінансовоготринку, а також визнання неплатоспроможними відразу чотирьох банків за короткий термін, дають ще одинтпривід для перевірки роботи всієї системи [5, с.84].

Постановою Правління Національного банку України від 17 листопада 2014 року № 723 "Про затвердження Змін до Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні" (далі – Постанова) збільшено нормативне значення мінімального розміру регулятивного капіталу банку (Н1) з 120 млн. грн. до 500 млн. грн. з урахуванням вимог Закону України "Про внесення змін до деяких Законів України щодо запобігання негативному впливу на стабільність банківської системи" від 04.07.2014 № 1586-VII [6]. Нагадаємо, що банки, зареєстровані до прийняття цього закону, повинні збільшити статутний капітал протягом 10 років згідно з графіком НБУ. Мінімальний розмір регулятивного капіталу для банку, що отримав банківську ліцензію після 11 липня 2014 року, має становити 500 млн грн.

Основними джерелами зростання капіталу банків є капіталізація прибутку для капіталу першого рівня і субординовані кредити - для капіталу другого рівня. Але в сучасних умовах розвитку банківського сектору такі можливості вкрай обмежені. Разом з тим зростання боргових зобов'язань банків може незабаром вичерпати свої можливості в порівнянні з наявним власним капіталом. Зниження нормативів достатності капіталу в 2014 році підтвердило це припущення.

Особливі побоювання відносно розвитку кризових явищ в українському банківському секторі викликає стан депозитного ринку. На ринку депозитів спостерігаються негативні тенденції. Усього за минулий рік – з 01.01.2014 по 01.01.2015 року – строкові депозитні кошти юридичних та фізичних осіб у вітчизняних банках зменшились з 455,4 млрд. грн. до 421,6 млрд. гривень, або на 7,4%.

Політичні та економічні потрясіння підірвали довіру суб'єктів господарювання та населення до банківської системи. З початку девальваційних процесів деяким банкам вдавалося утримувати клієнтів і навіть залучати нових. Однак з вересня 2014 року збільшити суму депозитних коштів не зміг жоден із топ-20 банків за розміром вкладів населення. В таких умовах банківські установи відпрацьовують різну стратегію задля залучення депозитів.

У банківських колах вважалося, що наслідки фінансової кризи 2008-2009 років фінансові установи подолали лише в 2013 році. Приплив коштів у систему того періоду оцінюється в близько \$2 млрд щоквартально. На жаль, криза 2014-го вдарила по банках сильніше, ніж відтік 2008-2009 років.

Зменшення депозитної бази банків призводить до збільшення загрози втрати ними ліквідності. Оцінка дотримання банками показників ліквідності надана в табл. 1.

Таблиця 1.

Динаміка показників ліквідності в банківській системі України, (%)

Показники	1.01.2010	1.01.2011	1.01.2012	1.01.2013	1.01.2014	1.01.2015
Норматив миттєвої ліквідності (Н4)	64,4	58,8	58,48	69,26	56,99	57,13
Норматив поточної ліквідності (Н5)	72,9	77,3	70,53	79,09	80,86	79,91
Норматив короткострокової ліквідності (Н6)	35,9	91,2	94,73	90,28	89,11	86,14

За даними табл. 1 видно, що нормативи ліквідності Н4, Н5 та Н6, встановлені НБУ, з 2010 року до 2014 року виконуються, тобто банки здатні виконувати прийняті на себе зобов'язання. Проте спостерігається негативна тенденція, на 01.10.2014 року в банках зосереджений найменший обсяг ліквідних активів за досліджений період, тобто нездатність банків виконувати свої поточні зобов'язання протягом одного операційного дня.

Результати аналізу показників ліквідності показали, що у банків є деякий запас ліквідності по нормативам. Однак, банкам необхідно приділяти увагу процесу управління ліквідністю. Це пов'язане з тим, що у банках є значні розриви ліквідності по коштах, які не включені у розрахунок нормативів. Це свідчать про незадовільну роботу банків щодо забезпечення стабільної ліквідності, оскільки допущено ризик незбалансованості між активами і пасивами при їх формуванні.

Для підтримки ліквідності банків НБУ прийняв постанову № 48 від 06.02.2014 р. «Про механізм

оперативного підтримання ліквідності банків». Основним моментом Постанови є підтримка НБУ будь-якого комерційного банку за умови, якщо в останнього відбувається максимальний відтік короткострокових депозитів.

Для зменшення відтоку депозитної бази НБУ здійснив такі заходи [7]:

- Видача готівкових коштів в іноземній валюті з поточних, карткових та депозитних рахунків клієнтів - фізичних осіб здійснюється у межах до 15 000 тис.грн. на добу на одного клієнта в еквіваленті за офіційним курсом НБУ, незалежно від кількості відкритих рахунків клієнта в Банку.

- Повернення вкладу в іноземній валюті здійснюється шляхом перерахування коштів на поточний / картковий рахунок клієнта у іноземній валюті. При цьому, клієнт зобов'язаний надати Банку заяву на продаж іноземної валюти на МВРУ, разом із заявою на дострокове повернення вкладу. Якщо клієнт бажає достроково отримати вклад в іноземній валюті та відмовляється від можливості його конвертації в національну валюту, в такому випадку, сума вкладу перераховується безготівковим шляхом на поточний/ картковий рахунок клієнта в іноземній валюті.

Проблема низької якості кредитів занадто довго залишається вузьким місцем регулятора і топ-менеджменту українських банків. Анемічне відновлення структури банківських активів після фінансової кризи 2008-2009 років було перервано різким погіршенням ситуації з поверненням позик внаслідок девальвації гривні, політичних подій [7].

За 2014 рік питома вага простроченої заборгованості в загальному кредитному портфелі збільшилась з 7,7 до 13,5 % (рис.2). Частину проблемної заборгованості становлять кредити, які видані ще до кризи 2008 року. Причиною збільшення простроченої заборгованості в 2014 році здебільшого стала девальвація гривні, внаслідок чого відбулось перерахування об'єму проблемних валютних кредитів та реальному зниженню фінансового стану багатьох позичальників.

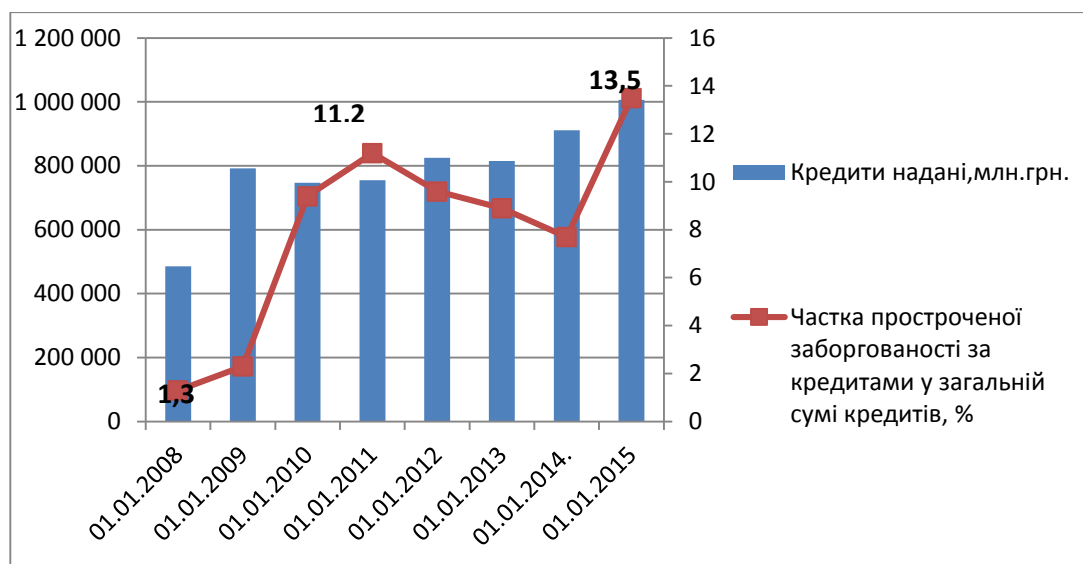

Рис.2. Динаміка обсягу простроченої заборгованості за період 2008-2014 рр. (складено автором на основі даних НБУ)

З метою зменшення проблемної заборгованості банківські установи здійснюють реструктуризації кредитної заборгованості. Провідні вітчизняні банки в Україні найчастіше використовують такі заходи реструктуризації заборгованості за кредитами як пролонгація строку кредитного договору та надання кредитних канікулів. Також банки збільшують показник забезпеченості недіючих кредитів.

У зв'язку з наявністю багатьох проблем українська банківська система, на наш погляд, повинна вживати заходи, спрямовані на запобігання криз. Проблема повинна ставитися більш широко, і мова повинна йти про створення в цілому ефективної комплексної системи упереджувального антикризового управління.

Антикризове управління – це системне, спеціальне постійно організоване управління діяльністю банку щодо діагностики, попередження, нейтралізації та подолання кризових явищ. Відповідно антикризове управління поділяється на діагностичне, попереджувальне, кризове та після кризове [8, с.231].

Суть цієї системи полягає в консолідації зусиль регулюючих органів та самих банківських установ по розробці заходів і управлінських рішень, які необхідно здійснювати для того, щоб запобігати всім проявам непомірного сукупного загострення протиріч, обумовлених передбачуваними або реальними факторами і причинами кризи.

Висновки та пропозиції. Банки самостійно відповідають за забезпечення своєї фінансової стабільності та платоспроможності. Одночасно банки підлягають ретельному державному регулюванню. Закони, прийняті державою, норми і правила банківської діяльності, встановлені регулюючими органами, визначають правове поле, умови та напрямки розвитку як банківського сектора в цілому, так і окремих банків.

Якість законодавчих і нормативних актів може сприяти ефективній діяльності комерційних банків і викликати для них додаткові складнощі. В останні роки з боку держави і НБУ зроблено чимало для нормалізації діяльності банків, однак сьогодні банки стикаються з новими проблемами, зумовленими як відсутністю необхідних законів, так і практикою виконання Національним банком деяких своїх функцій. Так, наприклад, погіршення якості портфеля банківських кредитів в значній мірі було обумовлено нерозвиненістю законодавчої бази, оскільки до цих пір не прийняті закони про кредитні операції банків.

В умовах незавершеності формування правової бази банки, стикаючись з великими проблемами, очевидно, мають право розраховувати на певну допомогу з боку регулюючих органів. Велика роль в цьому плані відводиться зміні підходів до банківського нагляду Національного банку України. Завдання щодо вдосконалення банківського нагляду можна розглядати в контексті формування системи попереджувального антикризового управління. Йдеться про розвиток змістовних (ризикоорієнтованих) підходів, переході від оцінки кількісних показників поточної діяльності банку до якісної діагностики на основі «професійного судження». Це передбачає створення системи раннього реагування (системи попередження проблем), що базується на моделі розвитку ситуації в банківській установі.

У якості важливого аспекту формування ефективного системи антикризового управління та неодмінною умовою попередження банківських криз являється підвищення ступеня прозорості та відкритості як діяльності банків, так і регулюючих органів. Істотну роль у підвищенні контролю над діяльністю банків як елемента механізму раннього попередження кризових ситуацій могло б зіграти створення, як, наприклад, у США, відкритої інформаційної бази даних на основі уніфікованого звіту про діяльність банків (Uniform Bank Performance Report) [9, с.13].

Задля скорочення витрат від банківських криз та ймовірності їх виникнення в майбутньому з боку держави і самого банку повинні бути вироблені загальні принципи антикризового управління. Система антикризового управління повинна включати в себе підготовчу роботу, профілактичну діяльність та управління в умовах кризи. Перші два види діяльності повинні здійснюватися на постійній основі.

Важливим елементом антикризового управління на постійній основі є ризик-менеджмент. Цьому аспекту банківського управління в наш час приділяється підвищена увага. Але управління ризиками являє собою важливий, але не єдиний аспект антикризового управління.

Підготовча робота з попередження кризи у банку передбачає усвідомлення і розвиток механізму, що дозволяє своєчасно визначати проблеми, що загрожують нормальному функціонуванню банку, а також методи і способи вирішення цих проблем. Серед підготовчих заходів з попередження кризи рекомендується складання планів з антикризового управління [10, с.32]. Метою його розробки є визначення проблем, які з урахуванням специфіки бізнес-процесів та існуючих внутрішніх взаємозв'язків діяльності окремого банку здатні привести до розвитку кризи; моделювання кризових ситуацій і розробка примірних сценаріїв антикризового управління для найбільш ймовірних випадків виникнення криз; вироблення критеріїв для введення антикризового управління, також розробка комплексу заходів задля рішення виниклої проблеми і встановленню порядку контролю над їх проведенням.

Наявність плану з антикризового управління дозволить прискорити і спростити ухвалення необхідних управлінських рішень, скоротити можливі альтернативні дії і забезпечити їх послідовність. У світовій банківській практиці розробка і використання планів з антикризового управління вже отримала достатню розповсюдженість і враховується при оцінці якості банківського менеджменту в цілому. У нашій країні даному аспекту поки не приділяється достатньої уваги як з боку самого банку, так і з боку регулюючого органу. Хоча планування антикризових процедур не тільки підвищує ефективність управління в період кризи, але і здатне не допустити його розвитку.

Необхідність планування антикризових процедур в сучасних умовах визнається не тільки на мікро-, але і на макрорівні. Висока динамічність економічних процесів, фінансова глобалізація, циклічний характер розвитку ринкової економіки формують таку зовнішню середовище діяльності банків, яка постійно породжує нові потенційні ризики. Це знаходить своє відображення як в розробці нових міжнародних стандартів регулювання банківської діяльності та вдосконалення банківського нагляду, так і в розробці національних програм з забезпечення стабільності банківської системи.

Держава повинна розробити чітку стратегію подолання кризи, її основні принципи. Всі економічні суб'єктів повинні мати уявлення про прийнятну модель подолання кризи та про те, як будуть розподілятися витрати подолання кризи і втрати, що виникли в ході його розвитку.

Акціонери банку та його менеджери повинні заздалегідь визначити міру своєї відповідальності за порушення законів про ринкову дисципліну, що дозволяє знизити ймовірність виникнення криз в майбутньому. При цьому не виключається і заборона для вищого керівництва збанкрутілих банків або

банків, у яких була відкликана ліцензія за порушення законодавства, на роботу у відповідних посадах в майбутньому.

Розробка стратегії виходу з кризи дозволить заздалегідь визначити обов'язки і створити механізм узгодження політики і дій всіх державних відомств. Відсутність такої стратегії може привести до запізнення з прийняттям антикризових заходів, до того, що банки для свого порятунку будуть приймати ризиковані дії, а всі витрати подолання кризи перекладати з акціонерів на державу та вкладників.

Українські банки, що здійснюють свою діяльність в умовах нестабільного фінансового ринку і не використовують в практиці своєї діяльності такий найважливіший інструмент управління, як стратегічне планування, в кращому випадку розробляють і закріплюють в документах свою політику щодо окремих напрямків діяльності: кредитної, інвестиційної та ін. В основному робота банків будується на розробці поточних планів і операційному аналізі. В таких умовах відсутність планів антикризового управління і заздалегідь розроблених механізмів вирішення кризи негативно відображається на загальній ефективності антикризового управління банками.

Таким чином, в сучасних умовах формування механізму попередження кризових явищ у банківському секторі і в кожному окремому банку вимагає переорієнтації роботи Національного банку і керівництва банків на раннє виявлення потенційних проблем і ступеня схильності їм з боку того чи іншого банку. Це передбачає розробку і впровадження нових підходів до оцінки якості діяльності банків, розвиток відносин довіри і співпраці між банківськими установами і регулюючими органами. Важливим елементом такого механізму повинна стати підготовча робота, що включає в себе якісне планування антикризових процедур, удосконалення змісту банківського нагляду, зміцнення ринкової дисципліни та транспарентності діяльності українських банків.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Хоггарт Г. Разрешение банковских кризисов: основные инструменты и издержки / Г. Хоггарт, Дж. Рейдхилл, П. Синклер // *Банки: мировой опыт*. – 2011. – № 34. – С. 106–115.
2. Тавасиев, А.М. Антикризисное управление кредитными организациями: учеб. пособие по антикризисному управлению / А.М. Тавасиев. – М.: Издательство «ЮНИТИ-ДАНА», 2010. – 480 с.
3. Тарасевич Н.В. Проблеми капіталізації банків в Україні/ Н.В.Тарасевич // *Вісник соціально-економічних досліджень. Збірник наукових праць*.-2013.-№1 (48). – С.295-299.
4. Офіційний сайт Національного банку України, розділ Статистика. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua>
5. Тарасова О.В., Панова Ю.О. Стан і тенденції розвитку банківської системи України. // *Економіка харчової промисловості*.- 2014.-№ 3(23). - С. 79-86.
6. Про порядок регулювання діяльності банків в Україні: Інструкція, затверджена Постановою Національного банку України від 28.08.2001 № 368 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/code=z0841-01>.
7. Офіційний сайт Незалежної асоціації банків України. – Режим доступу: http://www.prostobankir.com.ua/mezhhbankovskiy_biznes/stati/rejting_problemnosti_kreditnyh_portfeley_2014.
8. Столярчук М. Особливості антикризового управління підприємством з позиції теоретико-методологічного аналізу / М. Столярчук // *Вісник Львівського університету*. – 2008. – № 40. – С. 230–232.
9. Брежнева А.И. Антикризисное управление банком / А.И. Брежнева // *Банки: мировой опыт*. –2010. – № 5. – С. 10-19.
10. Иванов В.В. Разработка планов антикризисного управления банком / В.В. Иванов // *Банковское дело*. – 2010. – № 6. – С. 31–33.